

Asia: VN/630/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)

WWF pitää hyvänä hallituksen tavoitetta täydentää ilmastolakia kunnallisten viranomaisten velvoitteita koskien. Valittu sääntelymalli tuntuu kuitenkin epätarkoituksenmukaiselta. Ehdotettu sääntely sitoisi kuntien voimavaroja suunnitelmien laatimiseen ja seurantaan sen sijaan että kunnat keskittyisivät päätöksenteossa ja varojenkäytössään toteuttamaan toimenpiteitä, jotka edistävät ilmastolain mukaisten tavoitteiden ja ilmastosuunnitelmien toteutumista.

Esityksen kannatettavana tavoitteena on vaikuttaa niihin kuntiin, joissa oma-aloitteisesti ei ole vielä ryhdytty tekemään aktiivista ilmastopolitiikka. WWF arvioi kuitenkin, että näissä kunnissa keskittyminen lain vaatiman suunnitelman tekemiseen ei riittävästi edistä ilmaston kannalta merkittävien päätösten tekemistä.

Ehdotetun 14§:n sijasta kuntien velvoitteet voisi sisällyttää ilmastolain 5§:ään edellyttämällä myös kuntien viranomaisilta ilmastolain tavoitteiden edistämistä:

5 § Ilmastonmuutoksen hillitsemistä ja siihen sopeutumista edistävät toimet

Valtion ja kuntien viranomaisen on edistettävä toiminnassaan tämän lain mukaisten tavoitteiden ja ilmastopolitiikan suunnitelmien toteutumista.

WWF katsoo, että hallitusohjelman kirjausta siitä, että valtio korvaisi kunnille kaikki uudet lakisääteiset velvoitteet, ei ole tarpeen soveltaa tässä tapauksessa.

Kunnan ilmastosuunnitelman seuranta (14 a § 3 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)

-

Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

-

Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1–4 mom)

WWF pitää erittäin tärkeänä, että ilmastolakiin täydennetään muutoksenhakua koskevat säännökset. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen ovat aikamme keskeisiä koko yhteiskuntaa koskevia haasteita. Suomi on sekä kansallisesti että kansainvälisesti sitoutunut täyttämään osansa. Ilmastolaki ilman selkeää ja toimivaa muutoksenhakujärjestelmää ei ole oikeusvaltiolle hyväksyttävää. Selkeää muutoksenhakuoikeutta edellyttää myös perustuslain 20§:n ympäristöperusoikeus.

Muutoksenhakuoikeuden suppeuden vuoksi se ei ehdotetussa muodossa riittävästi turvaa ympäristöperusoikeuden toteutumista. WWF arvioi, että kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanteet viranomaisten puutteellisista päätöksistä ovat useissa maissa johtaneet ilmastopolitiikan vahvistamiseen.

Ehdotettu muutoksenhakusäätely on askel oikeaan suuntaan, kun laissa nimenomaisesti kirjataan tahot, joilla on valitusoikeus. WWF pitää kuitenkin perusteettomana muutoksenhaun kynnykseksi monen tahon osalta asetettua ”erityisyys”-vaatimusta. Ilmastonmuutos ilmiönä vaikuttaa yhteiskunnassa niin moninaisilla tavoilla, että on keinotekoisista vaatia valittajalta selvitystä jostakin erityisestä, yleisistä vaikutuksista poikkeavasta, tavasta, jolla ilmastonmuutos nimenomaan valittajaan vaikuttaa.

Vain valtioneuvoston päätöksiin kohdistuva muutoksenhakuoikeus jättää ratkaisematta sen, miten järjestöt ja kansalaiset voivat saattaa oikeuden tutkittavaksi viranomaistoiminnan lainmukaisuuden tilanteessa, jossa laiminlyödään lain 5 §:n mukainen velvollisuus edistää ilmastolakiin perustuvien tavoitteiden ja suunnitelmien toteutumista. Ympäristöministeriön tulisi käynnistää selvitys ilmastolain 5§:ään liittyvän muutoksenhakuoikeuden toteuttamisesta.

WWF ehdottaa, että ilmastolain mukaiset suunnitelmat velvoittaisivat myös kuntia. Siksi olisi tarpeen ulottaa muutoksenhakuoikeutta koskeva selvitys myös kunnanvaltuustojen tekemiin päätöksiin.

Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

-

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

-

Muut huomiot

-

Nordman Bernt
WWF Suomi